

УДК 349.2

DOI <https://doi.org/10.32837/chc.v0i41.421>

Фірсова Наталія Володимирівна,

адвокат

ORCID ID: 0000-0002-4810-3522

ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЗАСТОСУВАННЯ АГРАРНИХ РОЗПИСОК

Постановка проблеми. Аграрна розписка сьогодні виступає як універсальний інструмент фінансування для агробізнесу. Для аграріїв аграрна розписка – це можливість отримати кредитні ресурси під заставу майбутнього врожаю сільськогосподарської продукції на вигідних комерційних умовах. Для кредиторів, компаній, які в будь-якій формі кредитують українських аграріїв, – це надійний спосіб забезпечити виконання виробниками сільськогосподарської продукції своїх зобов'язань. Співпрацювати за аграрними розписками можна із широким колом кредиторів, не лише в Україні, але й за її межами. Завдяки перевагам інструменту аграрні розписки дозволяють усім зацікавленим сторонам вибудовувати довгострокову, прозору та взаємовигідну співпрацю.

Статистика свідчить про дедалі активніше застосування такого інструменту, як аграрна розписка. Так, 11,8 млрд грн, 1 706 аграрних розписок, 1 000 фермерів, 4 млн тон застави сільськогосподарської продукції, 10 млн грн від кредиторів-нерезидентів і майже 290 млн грн фінансування на Донбасі, 37 культур – це все цифри, які виконані протягом лише 2019 р. [1]. Законодавство у цій сфері не є досконалим. Зокрема, сьогодні у Верховній Раді України знаходиться на розгляді законопроект «Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо функціонування та обігу аграрних розписок» № 2805 від 24 січня 2020 р.

Стан дослідження теми. Частково питання визначення поняття та правової природи аграрних розписок відображені у роботах таких вчених, як І.В. Горіславська, В. Москівець, В.В. Мушенко, В.П. Нагребельний, А. Петренко, А.М. Статівка, В.Ю. Уркевич та ін. Віддаючи належне

внескові названих науковців у науку аграрного права, слід відзначити, що переважно розглянуті механізми страхування ризиків виробників сільськогосподарської продукції. З огляду на нові тенденції в регулюванні й у підході до розуміння аграрних розписок як збірної категорії питання правового забезпечення потребують суттєвого доопрацювання.

Метою статті є визначення основних проблем правового забезпечення обігу аграрних розписок в Україні. До завдань цієї статті слід віднести порівняльно-правовий аналіз чинного та перспективного законодавства у сфері застосування аграрних розписок, а також надання пропозицій щодо вироблення більш ефективного механізму застосування аграрних розписок.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Для підтримки малого та середнього підприємництва, зокрема сільськогосподарських товаровиробників, було запроваджено довгостроковий проєкт, спрямований на активне розповсюдження застосування аграрних розписок як ефективного засобу покращення доступу до фінансових ресурсів. Він відбувся завдяки ініціативі Міжнародної фінансової корпорації, що входить до структури Світового банку (IFC) у партнерстві зі Швейцарською Конфедерацією в Україні й Урядом України. Проте сьогодні цей проєкт добіг свого кінця і необхідно проаналізувати, яким чином рухатися далі у цьому напрямку.

Важливо відзначити, що сільське господарство характеризується низкою специфічних ознак, зокрема сезонністю здійснення господарсько-виробничої діяльності та її залежністю від погодних умов, клімату тощо. Саме тому для провадження господарської діяльності в аграрній сфері сіль-

ського господарські товаровиробники зазвичай у весняний період потребують значних фінансових та інших матеріальних ресурсів для готовності до нового сезону робіт.

Один із найбільш ефективних, прозорих і нових способів кредитування аграріїв – це отримання ними відповідних грошових коштів, продукції, товарів чи послуг від своїх контрагентів, із відстрочкою платежу, яка оформлюється шляхом видачі аграрної розписки. Якщо говорити про саму сутність аграрних розписок, то їх значення полягає у спрощенні механізму кредитування сільськогосподарських виробників.

Нормативно-правове забезпечення оформлення, видачі, обігу та виконання аграрних розписок в Україні, порядку їх реєстрації, створення правових, економічних, організаційних умов функціонування цих документів міститься у Законі України «Про аграрні розписки» від 06 листопада 2012 р. № 5479-VII [2].

Законодавець розглядає аграрну розписку як товаророзпорядчий документ, що фіксує безумовне зобов'язання боржника, яке забезпечується заставою, здійснити поставку сільськогосподарської продукції або сплатити грошові кошти на визначених у ньому умовах (абз. 2 п. 1 ст. 1 Закону).

Як нами зазначалося, сьогодні пропонуються зміни до регулювання та розуміння самої сутності аграрних розписок відповідно до положень законопроєкту «Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо функціонування та обігу аграрних розписок» від 24 січня 2020 р. № 2805 [3].

Згідно з нормами цього проєкту Закону аграрна розписка розглядається як неемісійний цінний папір, що фіксує безумовне зобов'язання боржника, яке забезпечується заставою, здійснити поставку сільськогосподарської продукції або сплатити грошові кошти на визначених у ньому умовах (ст. 1 проєкту) [4]. Тобто автори законопроєкту пропонують зовсім інші підходи до розуміння правової природи аграрної розписки.

Аналіз визначення аграрної розписки, що міститься у чинному Законі України «Про аграрні розписки», дає підстави виокремити такі ознаки аграрних розписок.

По-перше, аграрну розписку віднесено до групи товаророзпорядчих документів. До неї, окрім розписок, законодавець відносить також коносамент, транспортні накладні, складські свідоцтва тощо. Як зазначає Л.В. Машковська, товаророзпорядчі документи є певними видами

документів, які застосовуються у сфері господарювання як опосередкування певних дій із майном і майновими правами, визначають певні підстави набуття права власності на них і яким притаманні властивості цінних паперів [5, с. 143]. Ці документи посвідчують право власності на визначений товар (речі, продукцію) та надають право держателю товаророзпорядчого документа розпоряджатися такими об'єктами за умови настання певних юридичних фактів. Також науковець наголошує на тому, що за умов ринкової економіки товаророзпорядчі документи (певні цінні папери) посідають важливе місце у платіжному обігу кожної держави. Завдяки їх випуску й обігу забезпечуються насамперед інвестиційні процеси, автоматичний перелив коштів до найбільш ефективних галузей народного господарства. На ринкових умовах кошти можуть отримати найбільш життєздатні та прибуткові ринкові структури (підприємства й організації) [5, с. 141]. Сьогодні аграрний ринок активно розвивається, відкриваються нові сфери збуту сільськогосподарської продукції для українських товаровиробників, тому всі передумови для активного впровадження аграрних розписок є.

По-друге, аграрна розписка фіксує характер правовідносин, що виникли між боржником і кредитором за зобов'язанням. Особливістю є безспірність вимог.

Згідно зі ст. 3 Закону товарна аграрна розписка встановлює безумовне зобов'язання боржника здійснити поставку узгодженої сільськогосподарської продукції, якість, кількість, місце та строк поставки якої визначені аграрною розпискою. Такі розписки складаються в письмовій формі на бланку, підлягають нотаріальному посвідченню і за загальним правилом не можуть бути переведені у бездокументарну форму (знерухомлені). Товарна аграрна розписка має містити закріплені у Закону обов'язкові реквізити, проте сторонам не заборонено включення до неї й додаткових умов (ст. 4 Закону). Товарна аграрна розписка може бути викладена відповідно до запропонованих практиками зразка.

Інший вид аграрної розписки – фінансова, що визначається ст. 5 Закону як аграрна розписка, котра встановлює безумовне зобов'язання боржника сплатити грошову суму, розмір якої визначається за погодженою боржником і кредитором формулою з урахуванням цін на сільськогосподарську продукцію у визначеній кількості та якості. Виконання боржником зобов'язань за фінансовими аграрними розписками здійснюється

лише в безготівковій формі. Так само як і товарні, фінансові аграрні розписки складаються у письмовій формі на бланку, підлягають нотаріальному посвідченню і не можуть бути переведені у бездокументарну форму (знерухомлені). Ст. 6 Закону закріплено обов'язкові реквізити фінансової аграрної розписки з наданням права боржнику та кредитору включити до неї й додаткові умови, що не суперечать положенням Закону. Документи, які не відповідають цим вимогам, не є аграрними розписками.

Оскільки п. 1 ст. 509 ЦК України зобов'язанням визначає правовідношення, у якому одна сторона (боржник) зобов'язана вчинити на користь другої сторони (кредитора) певну дію (передати майно, виконати роботу, надати послугу, сплатити гроші тощо) або утриматися від певної дії, а кредитор має право вимагати від боржника виконання його обов'язку, то й аграрна розписка фіксує таке правовідношення, що склалося між певними особами. Аграрна розписка свідчить про безумовне зобов'язання боржника за нею, тобто таке зобов'язання, існування якого не може бути поставлено в залежність від настання (чи відсутності) певних умов.

Важливими для характеристики сутності розглядуваного документа є сторони за аграрною розпискою, якими виступають кредитор і боржник. Так, абз. 4 ч. 1 ст. 1 Закону визначено, що кредитором за аграрною розпискою може виступати фізична чи юридична особа, що надає грошові кошти, послуги, поставляє товари, виконує роботи як зустрічне зобов'язання за договором, за яким боржник видає їй аграрну розписку, наділяючи правом вимагати від нього належного виконання зобов'язань, а також фізична чи юридична особа, яка отримала права кредитора за аграрною розпискою від іншого кредитора за нею у спосіб, не заборонений законом. Із цього випливає, що брати участь у правовідносинах кредитування з використанням аграрних розписок як управнена особа може широке коло суб'єктів – особи як юридичні, так і фізичні, як суб'єкти господарювання, так і ті, що не мають такого статусу. Для розглядуваних правовідносин не має значення резидентний статус таких кредиторів, а також інші характеристики їх правосуб'єктності. Визначальним є правомірне володіння ними відповідним майном (грошима чи речами), що передаються боржнику, або ж володіння такими особами певними здібностями для надання боржнику послуг чи виконання для останнього відповідних робіт.

Іншою стороною розглядуваних правовідносин кредитування виступає боржник за аграрною розпискою, тобто особа, котра видає аграрну розписку для оформлення свого зобов'язання здійснити поставку сільськогосподарської продукції або сплатити грошові кошти на визначених у такому документі умовах (абз. 3 ч. 1 ст. 1 Закону).

Вимоги до таких осіб уточнено у ч. 2 ст. 2 Закону, де встановлено, що аграрні розписки можуть видаватися лише особами, які мають право власності на земельну ділянку сільськогосподарського призначення або право користування такою земельною ділянкою на законних підставах для здійснення виробництва сільськогосподарської продукції.

Логічно буде уявити, що йдеться передусім про сільськогосподарських товаровиробників, адже саме вони використовують земельні ділянки сільськогосподарського призначення для ведення аграрного виробництва, проте насправді виробляти сільськогосподарську продукцію можна з використанням земель сільськогосподарського призначення різного цільового використання (для ведення товарного сільськогосподарського виробництва, особистого селянського господарства, садівництва, городництва, сінокосіння та випасання худоби, фермерського господарства, що визначено п. 3 ст. 22 Земельного кодексу України), адже Закон не уточнює, про яке саме виробництво сільськогосподарської продукції йдеться – товарне чи таке, що не має товарного характеру. Боржниками за аграрною розпискою можуть виступати як сільськогосподарські підприємства, так і фізичні особи, котрі займаються сільськогосподарським виробництвом. Права (власності чи користування) таких осіб на відповідні земельні ділянки повинні бути набуті легально, у т. ч. й пройти державну реєстрацію у встановленому чинним законодавством порядку. Участь саме таких боржників у кредитних правовідносинах із використанням аграрної розписки є обов'язковою.

Істотною характеристикою розглянутих документів і відповідних правовідносин є те, що виконання зобов'язання боржника за виданою розпискою забезпечується заставою. Остання є способом забезпечення зобов'язань, у силу якого кредитор (заставодержатель) має право в разі невиконання боржником (заставадавцем) забезпеченого заставою зобов'язання одержати задоволення з вартості заставленого майна переважно перед іншими кредиторами (ст. 1 Закону України «Про заставу» від 02 жовтня 1992 р.

№ 2654-XII). Звідси можна констатувати, що у правовідносинах кредитування за участю сільськогосподарських підприємств і фізичних осіб, що займаються сільськогосподарським виробництвом, з видачею аграрної розписки виникає комплекс правовідносин: а) щодо виконання основного кредитного зобов'язання; б) щодо виконання зобов'язань за аграрною розпискою; в) щодо виконання зобов'язань стосовно заставленого майна у разі прострочення боржника.

Останній різновид правовідносин (той, що стосується застави майна боржника) **характеризуються значними особливостями**, закріпленими у ст. 7 і 8 Закону, серед яких, зокрема, можна назвати такі:

1) предметом застави за аграрною розпискою може бути виключно майбутній врожай сільськогосподарської продукції. На момент видачі аграрної розписки відповідні сільськогосподарські культури вже мають бути посіяними, проте їх урожай ще не зібраний сільськогосподарським підприємством чи відповідною фізичною особою. Якщо така умова не дотримана, то скористатися механізмом кредитування з видачею аграрної розписки не можна.

Звідси логічним є ще один висновок – видавати аграрні розписки можуть сільськогосподарські підприємства чи фізичні особи, котрі займаються виробничо-господарською діяльністю лише у сфері рослинництва, адже в заставу передається майбутній врожай. Проте бажано було би на законодавчому рівні також передбачити можливість надання в заставу за аграрними розписками й сільськогосподарських тварин і продукції тваринництва;

2) розмір застави повинен бути не меншим за розмір зобов'язання за аграрною розпискою. Це правило встановлено для забезпечення реальної можливості гарантувати права кредитора у разі прострочення боржника, проте визначити точно розмір майбутнього врожаю сільськогосподарської продукції, яка передається у заставу, неможливо. Вбачається, що в цьому разі слід говорити про вартість такого врожаю виходячи із середніх закупівельних цін на відповідну продукцію, що має дорівнювати розміру зобов'язань перед кредитором сільськогосподарського підприємства чи фізичної особи, яка займається сільськогосподарським виробництвом, або ж про певну кількість такої продукції;

3) на день видачі аграрної розписки майбутній врожай сільськогосподарської продукції не може перебувати в інших заставах, ніж за аграр-

ними розписками. Очевидно, що цей припис має гарантувати кредитору звернення стягнення на майбутній врожай сільськогосподарської продукції у разі невиконання боржником зобов'язання за аграрною розпискою, адже, якщо такий врожай перебуватиме у «звичайній» заставі (тій, що здійснюється за загальними приписами законодавства України щодо застави майна), то погасити вимоги кредиторів за його рахунок буде доволі складно, оскільки відбуватиметься «переплетення» правових режимів щодо різних видів застави одного й того самого об'єкта;

4) на день збору врожаю предметом застави стає відповідна кількість зібраної сільськогосподарської продукції, а обов'язок доведення походження такої продукції покладається на боржника за аграрною розпискою. Згідно із цим приписом, з огляду природні властивості розвитку сільськогосподарських культур, після їх досягання та збирання врожаю у заставу кредитора за аграрною розпискою переходить вже зібраний врожай. Це свідчить про врахування у законодавстві щодо аграрних розписок особливостей сільськогосподарської діяльності;

5) з моменту виникнення правового режиму застави майбутнього врожаю сільськогосподарської продукції кредитор за аграрною розпискою має право самостійно або із залученням третіх осіб здійснювати моніторинг предмету застави (спостереження за майбутнім врожаєм, за дотриманням боржником відповідних технологічних процесів та ін.).

Окрім наведеного, правовідносини кредитування з використанням аграрних розписок характеризуються й іншими особливостями. Такі розписки підлягають обов'язковому нотаріальному посвідченню (ч. 2 ст. 9 Закону), що здійснюється в порядку, визначеному Законом України «Про нотаріат» від 02 вересня 1993 р. № 3425-XII та п. 5.30. Глави 2 «Посвідчення правочинів про відчуження та заставу майна Порядку вчинення нотаріальних дій нотаріусами України, затвердженого наказом Міністерства юстиції України 22 лютого 2012 р. № 296/5, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 22 лютого 2012 р. за № 282/20595.

Також при нотаріальному посвідченні аграрних розписок слід брати до уваги лист Міністерства юстиції України від 10 квітня 2015 р. № 13-32/143, у якому викладено рекомендації щодо цього. Зокрема, аграрні розписки складаються у двох примірниках, один із яких зберігається у справах особи, котра вчиняє нотаріальні

дії з їх посвідчення та реєстрації, а другий примірник передається кредитору за такою розпискою. За бажанням боржника йому може бути надана посвідчена копія виданої ним аграрної розписки.

Окрім нотаріального посвідчення, обов'язковою умовою обігосдатності аграрної розписки є її реєстрація. Так, згідно із ч. 2 ст. 9 Закону відомості про предмет застави за аграрною розпискою вносяться до Державного реєстру обтяжень рухомого майна в момент нотаріального посвідчення аграрної розписки. Названий реєстр ведеться згідно із Законом України «Про забезпечення вимог кредиторів та реєстрацію обтяжень» від 18 листопада 2003 р. № 1255-IV та Порядку ведення Державного реєстру обтяжень рухомого майна, затвердженого Постановою КМ України від 05 серпня 2004 р. № 830.

Також Закон містить спеціальний припис, що аграрна розписка вважається виданою із дня її реєстрації у Реєстрі аграрних розписок.

Держателем названого Реєстру є Міністерство аграрної політики та продовольства України, а адміністратором – спеціально створене наказом Міністерства аграрної політики та продовольства України від 23 січня 2014 р. № 293 державне підприємство «Аграрні реєстри».

Згідно з п. 7 Порядку ведення Реєстру аграрних розписок реєстраторами є державні нотаріальні контори, приватні нотаріуси, які наділені ДП «Аграрні розписки» відповідними повноваженнями та вчиняють такі реєстраційні дії: 1) внесення до Реєстру аграрних розписок записів про: а) видачу аграрної розписки; б) передачу прав кредитора за такою розпискою; в) зміну відомостей про кредитора чи інших відомостей про аграрну розписку; г) вчинення виконавчого напису на такій розписці; д) припинення аграрної розписки; е) неможливість виконання боржником

зобов'язання за аграрною розпискою у зв'язку з відсутністю кредитора; 2) видача витягів і довідок із Реєстру.

Висновки з дослідження та перспективи подальших розвідок у цьому напрямі. Насамкінець слід наголосити, що, незважаючи на виявлені окремі недоліки правового регулювання обігу аграрних розписок, загалом Закон встановлює цілісний правовий механізм їх видачі, оформлення, реєстрації й обігу, проте нині аграрні розписки можуть використовуватися не на всій території України. До того ж важливим для аграріїв будуть подальші зміни у законодавстві у сфері обігу аграрних розписок.

Незважаючи на всі переваги, які надають аграрні розписки, на нашу думку, їм не вистачає популяризації серед широких верств населення. Фактично такий інструмент, як аграрні розписки доступний фізичним особам вже сьогодні, проте, виходячи зі статистики, суми аграрних розписок зазвичай значні, і ними не користуються ні мікроаграрії, ні фізичні особи – інвестори.

Підсумовуючи, слід зазначити, що будь-яка нормативна база щодо чинного інструменту має бути скоригована відповідно до потреб ринку і базуватися на отриманому учасниками ринку досвіді. У відкритих джерелах бізнес-спільнота підтримує прийняття Законопроекту. Свою підтримку вже встигла висловити й Національна комісія з цінних паперів і фондового ринку, проте оприлюднена редакція Законопроекту не є фінальною, текст ще буде дещо видозміненим, а коректність і достатність формулювань Законопроекту надалі має пройти випробовування судовою практикою.

Аграрний ринок України, незважаючи на останні кризові періоди, впевнено зростає, однак значною проблемою аграрної галузі залишається відсутність доступного фінансування, за наявності якого галузь могла би зростати ще активніше.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Чому варто скористатися аграрними розписками. URL: agroexpert.ua/15094-2/.
2. Про аграрні розписки : Закон України від 06 листопада 2012 р. № 5479-VI. *Відомості Верховної Ради України*. № 50. 2013. Ст. 695.
3. Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо функціонування та обігу аграрних розписок : проєкт Закону України від 24 січня 2020р. № 2805. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=67987.
4. Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо функціонування та обігу аграрних розписок : проєкт Закону України від 24 січня 2020р. № 2805. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=67987
5. Машковська Л.В. Поняття, види та правова природа товарозпорядчих документів як об'єктів ринку цінних паперів. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2014. Серія ПРАВО. Вип. 24. Т. 2. С. 140–144.

Фірсова Наталія Володимирівна

ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЗАСТОСУВАННЯ АГРАРНИХ РОЗПИСОК

У науковій статті доведено актуальність розгляду аграрної розписки як невід'ємного й універсального інструменту інвестування в аграрну сферу. Пілотні проєкти щодо запуску аграрних розписок територією України дали свої позитивні результати та зумовили їх розповсюдження та модернізацію. Авторкою обґрунтовано, що можли-

вість отримання кредитних ресурсів у період міжсезоння є важливим і необхідним для «виживання» та подальшого розвитку бізнесу у сільськогосподарській сфері. На передній план виступають саме умови отримання фінансування аграрного сектору, а також механізм забезпечення виконання аграріями своїх зобов'язань.

У роботі наголошено на своєчасності модернізації системи правового регулювання обігу аграрних розписок. Також акцентовано увагу на змінах, що сьогодні пропонуються новим законопроектом «Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо функціонування та обігу аграрних розписок». Проведено порівняльно-правовий аналіз чинного Закону України «Про аграрні розписки» та проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо функціонування та обігу аграрних розписок», наведено їхні позитивні та негативні тенденції.

Також авторкою виокремлено ознаки аграрних розписок:

1) аграрну розписку віднесено до групи товаророзпорядчих документів, що посвідчують право власності на визначений товар (речі, продукцію) та надають право держателю товаророзпорядчого документа розпоряджатися такими об'єктами за умови настання певних юридичних фактів;

2) аграрна розписка фіксує характер правовідносин, що виникли між боржником і кредитором за зобов'язанням. Особливістю є безспірність вимог;

3) істотною характеристикою є те, що виконання зобов'язання боржника за виданою розпискою забезпечується заставою;

4) предметом застави за аграрною розпискою може бути виключно майбутній врожай сільськогосподарської продукції;

5) видавати аграрні розписки можуть сільськогосподарські підприємства чи фізичні особи, що займаються виробничо-господарською діяльністю лише у сфері рослинництва, адже в заставу передається майбутній врожай, проте авторкою наголошується на необхідності на законодавчому рівні також передбачити можливість надання в заставу за аграрними розписками і сільськогосподарських тварин і продукції тваринництва;

6) розмір застави повинен бути не меншим за розмір зобов'язання за аграрною розпискою.

Ключові слова: аграрна розписка, товаророзпорядчий документ, цінні папери, неемісійні цінні папери, сільськогосподарська продукція, фермерське господарство.

Firsova Natalia

PROBLEMS OF LEGAL REGULATION OF APPLICATION OF AGRARIAN RECEIPT

The scientific article proves the relevance of considering the agricultural receipt as an integral and universal tool for investing in the agricultural sector. Pilot projects for the launch of agricultural receipts in Ukraine have yielded positive results and led to their dissemination and modernization. The author substantiates that the possibility of obtaining credit resources in the off-season is important and necessary for the "survival" and further development of business in the agricultural sector. At the forefront are the conditions for obtaining funding for the agricultural sector, as well as the mechanism for ensuring that farmers fulfill their obligations.

The paper emphasizes the timeliness of modernization of the system of legal regulation of agricultural receipts. Attention is also focused on the changes proposed today by the new bill "On Amendments to Certain Legislative Acts Concerning the Functioning and Circulation of Agrarian Receipts". A comparative legal analysis of the current Law of Ukraine "On Agrarian Receipts" and the draft Law of Ukraine "On Amendments to Certain Legislative Acts on the Functioning and Circulation of Agrarian Receipts", their positive and negative trends.

The author also highlighted the following features of agricultural receipts:

1) the agricultural receipt is referred to the group of commodity management documents certifying the right of ownership of a certain product (things, products) and gives the right to the holder of the commodity document to dispose of such objects subject to certain legal facts.

2) the agrarian receipt records the nature of the legal relationship that has arisen between the debtor and the creditor under the obligation. The peculiarity is the indisputability of the requirements.

3) an essential characteristic is that the fulfillment of the debtor's obligation under the issued receipt is secured by a pledge.

4) the subject of the pledge under the agricultural receipt may be only the future harvest of agricultural products.

5) agricultural receipts may be issued by agricultural enterprises or natural persons engaged in production and economic activities only in the field of crop production, as the future harvest is transferred as collateral. However, the author emphasizes the need at the legislative level to provide for the possibility of pledging agricultural receipts and farm animals and livestock products;

6) the amount of the pledge must be not less than the amount of the obligation under the agricultural receipt.

Key words: agrarian receipt, inventory document, securities, non-issue securities, agricultural products, farming.